

Олена Білецька

УКРАЇНСЬКА МОВА

Комплексна підготовка до ЗНО та ДПА

За чинною програмою

www.znorboks.com.ua

Тернопіль
Видавництво «Підручники і посібники»
2017

УДК 811.161.2
Б 61

Редактор *Оксана Давидова*
Дизайнер обкладинки *Віталій Нехай*

Білецька О.
Б 61 Українська мова. Комплексна підготовка до ЗНО та ДПА /
О. Білецька. — Тернопіль : Підручники і посібники, 2017. — 560 с.
ISBN 978-966-07-3005-2

Посібник призначений для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання та ДПА з української мови. Він укладений відповідно до чинних програми з української мови для середньої загальноосвітньої школи та програми ЗНО.

Для старшокласників, вступників до вищих навчальних закладів, учителів та всіх, хто цікавиться українською мовою.

УДК 811.161.2

ПЕРЕДМОВА

Пропонований посібник призначений для підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів до зовнішнього незалежного оцінювання та державної підсумкової атестації з української мови. Він складений відповідно до чинних програми з української мови та літератури для середньої загальноосвітньої школи та програми ЗНО з української мови та літератури.

У посібнику подано теоретичні відомості з української мови, тренувальні вправи, 2075 тренувальних тестових завдань, матеріали для написання власного висловлення, варіанти у форматі ЗНО. Запропоновані в посібнику матеріали допоможуть повторити, узагальнити й систематизувати знання з української мови. Тестові завдання, подані в посібнику, відповідають за формою тестам, які використовуються під час проведення ЗНО.

Теоретичний матеріал, тренувальні вправи й тестові завдання в посібнику згруповано за такими розділами:

- Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія
- Лексикологія. Фразеологія
- Будова слова. Словотвір
- Морфологія
- Синтаксис
- Культура мовлення
- Стилїстика. Розвиток мовлення

Наприкінці посібника подано відповіді до всіх тестових завдань, а також розв'язаний варіант Сертифікаційної роботи з української мови і літератури 2017 року¹.

Сертифікаційна робота з української мови і літератури складається із завдань трьох форм:

1. **Завдання з вибором однієї правильної відповіді** (№1–23*, 29–33*, 34–53). До кожного із завдань подано чотири або п'ять варіантів відповіді, з яких лише один правильний. Завдання вважається виконаним, якщо учасник зовнішнього незалежного оцінювання вибрав і позначив правильну відповідь у бланку відповідей **A**.

2. **Завдання на встановлення відповідності** (№24–28*, 54–57). До кожного завдання подано інформацію, позначену цифрами (ліворуч) і буквами (праворуч). Щоб виконати завдання, необхідно встановити відповідність інформації, позначеної цифрами та буквами (утворити «логічні пари»). Завдання вважається виконаним, якщо учасник зовнішнього незалежного оцінювання правильно зробив позначки на перетинах рядків (цифри від 1 до 4) і колонок (букви від A до D) у таблиці бланка відповідей **A**.

3. **Завдання з розгорнутою відповіддю** (№58*). Завдання цієї форми передбачає створення учасником зовнішнього незалежного оцінювання власного аргументативного висловлення на дискусійну тему в бланку відповідей **B**.

Увага!

* – завдання з української мови, результат виконання яких буде зараховуватися як державна підсумкова атестація.

Упевнені, що посібник допоможе випускникам та абітурієнтам належним чином підготуватися до ДПА та ЗНО з української мови.

¹ http://osvita.ua/doc/files/news/557/55746/ukr_1.pdf.

УКРАЇНСЬКА МОВА. ТЕОРІЯ ТА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ

§ 1. Фонетика*. Голосні й приголосні звуки*. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв*. Звукове значення букв *я, ю, є, ї, щ**. Орфоепія¹

Фонетика*

Фонетика (від гр. *phone* — звук) — розділ мовознавства, який вивчає звуки мови.

Основним об'єктом вивчення фонетики є **звуки** — найменші одиниці мовного потоку, з яких складаються слова. Звуки утворюють зовнішню, звукову оболонку слів і тим самим допомагають відрізнити одне слово від іншого. Звуки не мають ні лексичного, ні граматичного значення, але саме вони є матеріалом для творення, розпізнавання та розрізнення слів. Слова відрізняються за кількістю звуків, з яких вони створені, набором цих звуків та їх послідовністю.

Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі й глухі*

В українській мові 38 звуків. За особливостями творення, звучанням і роллю в мові звуки поділяють на **голосні** та **приголосні**.

Голосні звуки утворюються лише за допомогою голосу. Голосних звуків 6: [a], [o], [y], [e], [и], [і].

Приголосні звуки утворюються за допомогою голосу і шуму або тільки шуму. Приголосних звуків 32: [б], [п], [д], [д'], [т], [т'], [г], [к], [ф], [ж], [з], [з'], [ш], [с], [с'], [г], [х], [дж], [дз], [ц], [ц'], [ч], [в], [м], [й], [н], [н'], [л], [л'], [р], [р'].

Приголосні звуки бувають **м'які** і **тверді**. М'яких приголосних в українській мові 10 ([б'] [д'] [з'] [дз'] [л'] [р'] [с'] [т'] [ц'] [й]) (запам'ятати допоможе мнемонічний вислів *Де Ти З'ї[Й]Си Ці ЛиНи + дз, р*), твердих — 22 ([в] [п] [т] [д] [ж] [з] [дж] [дз] [к] [л] [м] [н] [н'] [п] [р] [с] [т] [ф] [х] [ч] [ш]).

Деякі приголосні становлять **пари за твердістю** — м'якістю:

М'які:	[д']	[т']	[з']	[с']	[дж']	[ц']	[н']	[л']	[р']
Тверді:	[д]	[т]	[з]	[с]	[дж]	[ц]	[н]	[л]	[р]

Приголосний [й] м'який і пари не має.

Лише твердими є: губні [б], [п], [в], [м], [ф], шиплячі [ж], [ч], [ш], [дж] та задньоязикові [г], [к], [х], [г]. Ці звуки можуть пом'якшуватися перед [і]: *віра* [в'іра], *гірко* [г'ірко], *біль* [б'іл'], й інколи — перед іншими голосними: *подорожжю* [пóдорож ' :у], *узбіччя* [уз'б'іч' :а].

Приголосні звуки бувають також **дзвінкі** ([б], [д], [д'], [з], [з'], [дз], [дз'], [ж], [дж], [г], [г], [в], [м], [н], [н'], [л], [л'], [р], [р'], [й]) та **глухі** ([п], [т], [т'], [с], [с'], [ц], [ц'], [ш], [ч], [к], [х], [ф]) (*ХоЧ ФоКуС — Це ШеПіТ*). Дзвінкі звуки утворюються за допомогою шуму і голосу, а глухі — лише шуму.

¹ Матеріали, позначені «*», з програми ЗНО-2017 вилучені. Для того щоб не порушувати послідовність викладу матеріалу, деякі відомості (за програмою-2016) в посібнику залишено. Далі: усі матеріали (теорія, вправи, тести), позначені зірочкою, не обов'язкові для вивчення і виконання.

Деякі приголосні становлять пари за дзвінкістю — глухістю:

Дзвінкі:	[б]	[д]	[д']	[г]	[г]	[ж]	[дж]	[дз]	[дз']	[з]	[з']
Глухі:	[п]	[т]	[т']	[х]	[к]	[ш]	[ч]	[ц]	[ц']	[с]	[с']

Деякі приголосні не утворюють пар за глухістю — дзвінкістю: [в], [й], [м], [н], [н'], [л], [л'], [р], [р'] [ф]. Звуки [в], [й], [м], [н], [н'], [л], [л'], [р], [р'] (*Ми ВиНуЛи РіЙ*) називають **сонорними** (у їх утворенні шум практично не бере участі, переважає голос)¹.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

Існують словесні мнемонічні формули, які полегшують запам'ятовування класифікації приголосних звуків:

«Буде гоже Гедзю у джазі» — дзвінкі приголосні.

«Усе це кафе «Птах і чаша» — глухі приголосні.

«Мавпа Буф» — губні приголосні.

«Щ(шч)є їжджу» — шиплячі приголосні.

«Де ти з'ї[й]си ці лини, Дзире?» — м'які приголосні.

Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв*. Звукове значення букв я, ю, є, ї, щ*

Звуки ми вимовляємо й чуємо, а букви читаємо й пишемо. На письмі звуки позначають буквами (літерами). Буква — це графічний знак. Крім букв, існують ще такі графічні знаки: апостроф, дефіс, знак наголосу, знак переносу та розділові знаки (крапка, кома, тире, двокрапка тощо).

Розділ мовознавства, який вивчає сукупність умовних знаків, за допомогою яких мова передається на письмі, називають **графікою** (від гр. *graphikos* — письмовий, зображений).

Сукупність букв, розміщених в усталеному для певної мови порядку, становить **алфавіт** (азбуку, абетку).

Сучасний український алфавіт складається з **33 букв**, кожна з яких має своє місце, форму (буває великою та малою, писаною і друкованою та назву; з них 32 літери передають на письмі 38 звуків, а ь (знак м'якшення) позначає м'якість приголосних на письмі.

Український алфавіт

А, а		І, і	і	Т, т	те
Б, б	бе	Ї, ї	ї	У, у	у
В, в	ве	Й, й	й	Ф, ф	еф
Г, г	ге	К, к	ка	Х, х	ха
Ґ, ґ	ґе	Л, л	ел	Ц, ц	це
Д, д	де	М, м	ем	Ч, ч	че
Е, е	е	Н, н	ен	Ш, ш	ша
Є, є	є	О, о	о	Щ, щ	ща
Ж, ж	же	П, п	пе	Ь	знак м'якшення
З, з	зе	Р, р	ер	Ю, ю	ю
И, и	и	С, с	ес	Я, я	я

Більшість букв позначають один звук: *бал* [бал]. Проте такої відповідності може й не бути.

Сполуки літер **дж, дз** можуть позначати як злиті звуки [дж], [дз], [дж']: *джерем* [джерем], *дзига* [дзига], *тедзь* [тедж'], так і окремі звуки [д] і [ж], [д] і [з], [д] і [з']: *підживлювати*, *надземний*, *підзяберний*. Окремі звуки сполуками літер **дж** і **дз** передають тоді, коли [д] належить до префікса, а [ж], [з] або [з'] — до кореня.

¹ У шкільному курсі української мови сонорні звуки відносять до дзвінких.

Знак м'якшення (ь) звука не позначає. Він вказує на м'якість попереднього приголосного звука: *олень* [о́ле^нн'], *льон* [л'о́н].

Літера **г** позначає звук [г]: *груша* [гру́ша], *грати* [гра́ти], а літера **ґ** — звук [ґ]: *ґрунт* [ґрунт], *танок* [та́нок], *ґрати* [ґра́ти].

Букви **я, ю, є** на початку слова, після апострофа або голосних позначають два звуки [йа], [йю], [йє]: *яма* [йа́ма], *юрта* [йу́рта], *євро* [йе́вро]. Після приголосних вони позначають один звук [а], [у], [є]: *лялька* [л'а́л'ка], *люк* [л'у́к], *синє* [сін'е].

Буква **щ** завжди позначає два звуки [шч]: *щур* [шчу́р], *дощ* [дошч].

Буква **ї** завжди позначає два звуки [йі]: *їжак* [йіжа́к], *солов'ї* [солов'йі].

Фонетична транскрипція — це спосіб передачі на письмі усної мови з усіма її особливостями. Усі слова при передачі транскрипцією пишуться з малої букви. Текст, записаний у фонетичній транскрипції, береться у квадратні дужки [ ]. У транскрипції букви **я, ю, є, ї, ь** та **апостроф** не використовують. Усі слова пишуться з малої літери: *Київ* [кйі́в]. У фонетичній транскрипції, крім букв на позначення звуків, використовують також діакритичні знаки:

[´] — позначає наголос: *будинок* [бу́динок];

[˘] — позначає м'якість приголосного: *доля* [до́л'а];

[˘˘] — позначає напівпом'якшені приголосні: *вікно* [в'ікно́];

[:] — позначає подовжений звук: *знання* [зна́н'а];

[дж], [дз], [дз'] — позначає зливу вимову звуків: *джем* [джем], *дзига* [дзіга].

[e^н], [и^н], [o^н] — позначає вимову ненаголошених звуків, наближену до інших звуків: *весна* [ве^нсна], *тривога* [три^нвога], *кожух* [ко^нжу́х].

Орфоенія*

Орфоенія (від гр. *orthos* — правильний і *eros* — мовлення) — це розділ мовознавства, який вивчає правила вимови звуків та наголошування слів.

Основні орфоенічні норми української мови

	Норма літературної вимови	Приклад
Голосні	ненаголошені [є], [и] вимовляються як [e ^н], [и ^н]	<i>село</i> [се ^н ло], <i>тривога</i> [три ^н вога]
	ненаголошений о вимовляється як [o ^н] лише перед складом з наголошеним у або і	<i>голубка</i> [го ^н лубка], <i>поріг</i> [по ^н р'іг]
Приголосні	приголосні [д], [т], [з], [дж], [с], [л], [н], [ц] перед наступним м'яким або пом'якшеним пом'якшуються	<i>радість</i> [ра́д'іс'т'], <i>свято</i> [с'в'ато]
	дзвінкі приголосні перед глухими та в кінці слів вимовляються дзвінко	<i>книжка</i> [кніжка], <i>зуб</i> [зуб]
	у словах <i>легко, вошко, нігті, кігті, дьогтю</i> та похідних відбувається оглушення [г]	[лехко], [вошко], [н'іхт'і], [к'іхт'і], [д'охт'у]
	глухі приголосні перед дзвінкими вимовляються дзвінко	<i>рюкзак</i> [р'у́зак], <i>молотьба</i> [молод'ба]
	У префіксах, які закінчуються на -з , за швидкої вимови кінцевий [з] перед глухим приголосним може частково оглушуватися	<i>розклад</i> [ро́склад], <i>розпад</i> [ро́спад]

Особливості вимови груп приголосних

Пишемо	Вимовляємо	Приклад
-ться	[ц':а]	сміється [с'м'ійєц':а]
-шся	[с':а]	сваришся [сварі'єс':а]
-жці	[з'ц'і]	ложці [л'оз'ц'і]
-щці	[с'ц'і]	покришці [покріс'ц'і]
-чці	[ц':і]	дочці [доц':і]
-тч-	[ч:]	Вітчизна [в'іч':ізна]
-тці	[ц':]	(у) болітці [бол'іц':і]
зж-	[ж:]	зжати [ж':ати'є]

ВПРАВИ

ВПРАВА 1*. Підкресліть слова, у яких звуків більше, ніж букв.

Під'їзд, мати, береза, рима, шерсть, брат, ясність, мило, яшма, пюре, ялина, миша, трясовина, нянька, життя, поїзд, джем, серпень, риба, ранок ємний, юрба, рюмзати, бренькіт, приємний, навання, морквяний, ясний, рутвяний, гульба, порядок, вільний, бязь, мотуззя, Поділля, совість, духмяний, юний, бюро, пюре, крамниця, їжа, дощ.

УВАГА!

1) у слові *яшма* звуків більше, ніж букв: *яшма* [йашма] — 4 б., 5 зв., адже буква **я** на початку слова позначає два звуки [йа]; 2) у словах *їжа* та *дощ* звуків більше, ніж букв: *їжа* [йіжа] — 3 б., 4 зв.; *дощ* [дошч] — 3 б., 4 зв., оскільки букви **ї** та **щ** завжди позначають два звуки; 3) у слові *джем* звуків менше, ніж букв: *джем* [ДЖем] — 4 б., 3 зв., оскільки буквосполучення **дж** позначає один злитий звук [ДЖ]; 4) у слові *бязь* звуків менше, ніж букв: *бязь* [б'аз'] — 4 б., 3 зв., оскільки буква **я** після приголосного позначає один звук [а], а знак **'** як члення звука не позначає; 5) у слові *знання* звуків менше, ніж букв: *знання* [занан':а] — 6 б., 5 зв., оскільки буквосполучення **нн** позначає один подовжений звук [н']; 6) у слові *ясність* однакова кількість букв і звуків: *ясність* [йас'н'іс'т'] — 6 б., 7 зв., оскільки буква **я** на початку слова позначає два звуки, а **ь** звука не позначає.

ВПРАВА 2*. Підкресліть слова, у яких звуків менше, ніж букв.

Пюпітр, смоква, фарба, мільярд, ллещ, сором, колосся, навання, черепиця, привіт, бджола, мілйон, матрос, квартет, притулок, рабин, льон, фіранка, вікно, кар'єра, покрівля, вата, пензлик, дашок, пишу, пуп'янок, пень, полярник, явір, команда, день, плетінь, селянин, полум'я, м'яч, черв'як, біологія, курінь, кінь, більмо.

УВАГА!

Звуків менше, ніж букв у слові *ллещ* [л':еш] — 4 б., 3 зв., оскільки **лл** позначає подовжений звук [л':] тощо.

ВПРАВА 3*. Підкресліть слова, у яких однакова кількість букв і звуків.

Привіт, ненька, щодня, полька, ковила, льодяник, місячник, молитва, ночви, шука, прашур, ікло, щур, щирість, ікра, коло, пів-Європи, угіддя, щиголь, риба, їзда, їстівний, житло, дзвін, зоря, тесляр, довіра, людина, бюро, льон, йорж, буряк, борщ, уряд, явір, граб, сине, пюре, доля, ліс, лялька, узбережжя, надземний, учень, читач, ялинонька.

УВАГА!

Однакова кількість звуків у словах *ялинонька* [йалинон'ка] — 9 б., 9 зв., оскільки буква **я** на початку слова позначає два звуки, а **ь** не позначає жодного звука; *циголь* [шчигол'] — 6 б., 6 зв., оскільки буква **щ** позначає два звуки, а **ь** не позначає жодного звука.

ВПРАВА 4*. Підкресліть слова, у яких є лише тверді приголосні звуки.

Житній, еретик, соловей, зранку, Дунай, коліно, екзотика, напруга, спека, булка, етнос, робота, гуля, ескіз, новела, полюс, довжина, фасон, порожній, прем'єр, депо, лебідь, літопис, живопис, сторонній, порада, січень, голос, рельєф, дружній, gobелен, зозуля, з'єднання, ллється, мрія, етап, префікс, баскетбол, В'єтнам, четвірка, зображення, момент.

ВПРАВА 5*. Підкресліть слова, у яких є лише м'які (пом'якшені) приголосні звуки.

Тополя, рядно, зілля, земля, мідь, оцінка, священник, сіль, військо, колосся, партія, голубінь, ліс, мряка, уявлення, ніж, Ялта, кількість, святковий, ніченька, зустріч, кінь, лінія, яблуко, Львів, ніжність, досє, вирощують, сірість, хід, свято, кутя, юність, ювелір, Ляля, юрта, фініш, цяця, фільтр, люляє, Люся, ряд, полум'я.

УВАГА!

Слід підкреслити слово *ясність*, оскільки [с] перед м'якими [н'] та [т'] уполітнюється і стає м'яким: [й'ас'н'іс'т'і], а [й] завжди м'який.

ВПРАВА 6*. Підкресліть слова, у яких є лише дзвінки приголосні звуки.

Борона, кошик, казка, грім, доля, горобина, жолудь, дід, стремено, щастя, домра, линути, плин, жаба, слово, кошик, лебідь, листя, цвях, ніготь, вокзал, життя, фарба, зозуля, брязкіт, корова, грім, береза, ліра, м'яч, ландо, парта, ярмо, метро, дощ, перо, гніт, межа, дорога, ніч, сосна, цирк, ягода, куц, плащ, голос, явір, пісок, боротьба.

УВАГА!

Слід пам'ятати, що в українській мові глухі приголосні перед дзвінками одзвінчуються, тому слід підкреслити слова на кшталт *вокзал* [вогзал] — усі приголосні дзвінки.

ВПРАВА 7*. Підкресліть слова, у яких є лише глухі приголосні звуки.

Вітер, сон, листя, суша, жолудь, береза, зірка, кішка, мова, холод, кістка, місто, соха, школа, сестра, посох, соловей, шофер, літ роман, вересень, комод, пісок, лев, грім, озеро, завод, порох, Полісся, вода, гроза, поема, кіно, робота, спека, пастух, хрущ, барабан, трава, слава, шість, радість, пакет, доба, зона, жінка, опік, чаша, слон, поет, суд, кіт, сік.

УВАГА!

Слід пам'ятати, що в українській мові дзвінки приголосні в кінці слова не оглушуються, тому не слід підкреслювати слова на кшталт *суд* [суд].

ВПРАВА 8*. Підкресліть слова, у яких букви **я**, **ю**, **є** позначають два звуки.

Юрба, юшка, мовленнєвий, ряжанка, рядно, ємний, єство, поезія, яблуко, тюрма, в'язниця, прямо, насіннєвий, рядок, яма, ряст, дядько, юнкор, Юрій, ячмінь, тюлька, життєвий, синє, тюль, Європа, ювілей, варення, сім'я, ялинка, місяць, ключка, східна, злюка, яєчня, солянка, колосся, кювет, плюс, вим'я, єфрейтор, ювелір, нюхати, брюки, під'юджувати, лялий.

ВПРАВА 9*. Підкресліть слова, у яких букви **я**, **ю**, **є** позначають один звук.

Шукання, східна, ялина, духмяний, арф'яр, євро, черв'як, медвяний, рутвяний, бляха, гілля, суддя, мотуззя, Євразія, кар'єр, ярмо, рюмсати, трюм, крапля, Єреван, єфрейтор, Юда, Люм'єр, ювелір, помістя, ключ, клямка, матір'ю, вим'я, яєчня, стайня, ячмінь, сюрреалізм, Єрусалим, юка, збіжжя, нюх, брюки, Єрихон, Ямайка.

ВПРАВА 10*. Підкресліть слова, у яких буквосполучення **дз**, **дж** позначають один звук.

Віджити, віддзвонити, дзьоб, відзначити, джерело, роздати, піджати, дзенькіт, дзвінок, підземний, віддзеркалення, джентльмен, гудзик, підземелля, дослідження, дзеркало, бджола, дзюрчати, надзвуковий, передзбиральний, відзвучати, воджу, джунглі, відзначатися, віджим, наджити, відзначити, джміль, джерело.

ВПРАВА 11*. Підкресліть слова, у яких буквосполучення **дз**, **дж** позначають два звуки.

Передзахідний, віджити, піджива, віджимання, відзолити, відзив, ходжу, народжується, відзнака, відзовись, переджнивний, надзвуковий, наддзюбати, піджива, відживаючий, джентльмен, дзбан, дзиччати, джунглі, дзьобнути, передзбиральний, віджнивувати, джміль, надзір, відживлення, оджилок, передз'їздівський, опідзолювати, відзвук, віджим, піджак.

ВПРАВА 12*. Випишіть слова з літерою **г**.

А(г,г)рус, бур(г,г)омістр, (г,г)еографія, (г,г)атунок, (г,Г)рузія, (г,г)удзик, сні(г,г)гур, (г,г)ектар, ву(г,г)ляр, (г,г)ратки, (г,г)удзь, (г,г)ромада, (г,г)ринджоли, (г,г)арувати, (г,г)рунт, (г,г)рудень, (г,г)уркіт, (г,г)амуз, (г,г)ума, (г,г)угенот, дзи(г,г)а, (г,Г)авана, (г,г)едзь, (г,г)роно, (г,г)авз, (г,г)одинник, (г,г)отель, па(г,г)ода, (г,г)ел(г,г)отіти, по(г,г)ром, (г,г)айка, (г,г)азда, (г,г)анок, (г,г)азета, об(г,г)рунтувати.

Арус, _____

ВПРАВА 13*. Затранскрибуйте подані слова.

Голубка, пісня, кишень, дзига, кожух, кака, дуб, гриб, вогко, мряка, сміється.

Голубка — [го^ул^убка], _____

ВПРАВА 14. Запишіть слова в алфавітному порядку.

Міць, авіатор, береза, вікно, шабля, спека, пенал, вантаж, слон, гарбуз, війна, мріяти, струмок, школа, ярмо, абажур, валянок, баклан, граната, диня, життя, зірка, фінал, грім, угорець.

ТЕСТИ
(з вибором однієї правильної відповіді)

А
Б
В
Г
Д

Звуки і букви*

1. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А під'їзд, ялина, поїзд, ємний, юрба
- Б мати, серпень, риба, ранок
- В ясність, мило, яшма, пюре
- Г береза, рима, шерсть, брат
- Д миша, трясовина, нянька, життя

А
Б
В
Г
Д

2. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А ремінець, приклад, сміється, крона
- Б стрілець, камінь, стілець, Умань
- В мрія, об'єм, колія, еретик
- Г незнайко, пройма, кайма, гойдалка
- Д збіжжя, насіння, моховиння, гілля

А
Б
В
Г
Д

3. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А священик, маляр, камінь, капюшон
- Б п'явка, дощ, щітка, яма
- В совість, суддя, стільчик, піддашша
- Г бязь, волосся, гриб, попідтинню
- Д лле, хвилина, секунда, мішок

А
Б
В
Г
Д

4. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А рюмсати, порядок, бюро, пюре
- Б вільний, Поділля, крамниця, гульба
- В морквяний, рутвяний, духмяний, мечуззя
- Г бязь, бренькіт, навмання, совість
- Д приємний, ясний, юний, їжа

А
Б
В
Г
Д

5. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А призьба, молодь, могоцьба, кінь
- Б вертеп, Різдво, свято, кутя
- В доля, куля, квасоля, бараболя
- Г Лук'ян, В'ячеслав, Ярослав, Єгор
- Д трембіта, труба, валторна, фагот

А
Б
В
Г
Д

6. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А рядок, ноктюрн, совість, сьогодні
- Б в'юн, щастя, арф'яр, плем'я
- В колосся, льон, тінь, дзеркало
- Г вестибюль, пюпітр, Нью-Йорк, Йосип
- Д юннат, футляр, вулиця, журі

А
Б
В
Г
Д

7. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А щітка, торф'яний, черв'як, боягуз
- Б різьбяр, розкіш, колодязь, обличчя
- В міський, льон, сопілка, сіль
- Г рядно, буряк, інший, пісня
- Д лінь, знання, ганок, школяр

А
Б
В
Г
Д

8. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А дзьоб, сьомий, рясний, курінь
- Б сніг, град, іній, ожеледь
- В Юрій, п'єса, євро, юрта
- Г лялька, лиман, книга, брак
- Д галузь, женьшень, Ірпінь, парасоль

- А
- Б
- В
- Г
- Д

9. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А свобода, літера, жінка, лоза
- Б вишняк, навмання, степ, кобзар
- В грудень, січень, квітень, травень
- Г сьайво, місяць, тиждень, любов
- Д сім'я, верб'я, уява, поєдинок

- А
- Б
- В
- Г
- Д

10. Букв менше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А сьогодні, цівка, сльози, прикрість
- Б більшість, очищення, польовий, малюнок
- В дзвоник, бадьорій, донька, джинси
- Г їжак, сховище, яблуко, єдиний
- Д лань, сім, полнос, саджати

- А
- Б
- В
- Г
- Д

11. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А ллеш, колосся, навмання, бджола
- Б мільйон, матрос, притулок, рабин
- В пюпітр, сором, квартет, привіт
- Г фарба, вікно, пензлик, фіранка
- Д кар'єра, покрівля, черепаця, дашок

- А
- Б
- В
- Г
- Д

12. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А льон, пишу, мільярд, вата
- Б смоква, полярник, явір, біологія
- В пень, день, плетінь, курінь
- Г пуп'янок, полум'я, м'яч, черв'як
- Д селянин, привіт, команда, кінн

- А
- Б
- В
- Г
- Д

13. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А тритон, манто, костюм, безодня
- Б студент, бур'ян, кюк, м'ясо
- В військо, коваль, мальці, бульйон
- Г в'яз, дит'ясла, вія, рутвяний
- Д крейда, духмяний, пам'ять гуща

- А
- Б
- В
- Г
- Д

14. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А продукт, товар, магазин, прилавок
- Б міжгір'я, сузір'я, подвір'я, довір'я
- В Марія, Уляна, Килина, Дарина
- Г кулька, тьохкати, мідь, дядько
- Д секретар, лікар, перевірка, Харків

- А
- Б
- В
- Г
- Д

15. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка

- А ненька, більмо, полька, льодяник
- Б щодня, шука, прашур, щур
- В ковила, пів-Європи, місячник, щирість
- Г молитва, ночви, угіддя, сміється
- Д їзда, їстівний, ікло, ікра

- А
- Б
- В
- Г
- Д

16. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка
А народ, правда, реклама, рід
Б дзигар, джгут, дріжджі, джмелик
В явір, маятник, криївка, полум'я
Г грюкіт, священник, ягода, їхати
Д біографія, боротьба, в'язанка, щедрий
17. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка
А соловей, курйоз, м'ята, заява
Б плем'я, рядок, цирк, арена
В торф'яник, юрмитися, форма, інженер
Г буква, сором'язливий, селянство, дощ
Д всього, тьохкати, сьомий, осінь
18. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка
А казка, устрій, шовк, шелест
Б арка, робота, хорт, спілка
В кіготь, рівень, Василь, значення
Г Прокіп, папір, бондар, край
Д ніч, берег, ярмо, ярка
19. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка
А лінія, ятка, модрина, ялиця
Б сміюся, молюся, боюся, годуюсь
В надра, нафта, клієнт, Китай
Г Монблан, Памір, Тянь-Шань, Гімалаї
Д братство, піджак, гринджоли, студентство
20. Букв більше, ніж звуків, в усіх словах рядка
А водій, римар, крамар, лікар
Б ріст, лід, пліт, морок
В тьмяний, з'їхати, зв'язок, пір'я
Г приймання, роздоріжжя, волося, збіжжя
Д стійка, мийка, лійка, крайка
21. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А більярд, з'явитись, десь, сяють
Б колір, смерть, зілля, рілля
В матір'ю, в'юн, жарка, клімат
Г лижник, подвір'я, корова, ялинка
Д ринва, ніжність, дзига, відповідь
22. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А народження, льон, яма, щастя
Б їжак, росомаха, білка, вовк
В священний, пам'ять, боєць, юрмитись
Г сузір'я, молотьба, п'ятниця, яйце
Д глина, граблі, плетиво, твердження
23. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А дзвінок, набат, природа, дзеркало
Б мільярд, заєць, юність, ялівець
В заметіль, малювання, спів, крильце
Г вість, подорож, дім, просьба
Д насіння, мовлення, ніженька, рибонька

24. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А рілля, корова, гілля, прийом
Б бур'ян, рядно, порядок
В яма, культура, драбина, повінь
Г щирість, висиджує, вовк, ясність
Д кукурудза, ненавиджу, гуща, сяяти
25. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А щодень, засаджує, юність, зошит
Б трава, дерево, тривога, заздрість
В силоміць, курйоз, майор, медаль
Г семестр, декан, притулок, ненька
Д ляш, свищ, хрущ, кунжут
26. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А вогонь, смуток, сон, креміль
Б походження, дзюркотіння, заощадження, навмання
В родинний, шалений, сторінка, мавпячий
Г зняряддя, почуття, мотуззя, суддя
Д щось, перевіряють, ніяковість, полюють
27. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А джгут, джигіт, банджо, джигун
Б японець, кузня, риба, книга
В дзеленчати, дзенькати, подзвін, немовля
Г паркет, здійсненність, свято, джемпер
Д ремінь, креміль, камінь, струмінь
28. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А намагання, прагнення, мовлення, рішення
Б браття, суддя, рілля, правосуддя
В юстиція, мрія, узагальнення, запліжжя
Г вольєр, п'ять, дорога, мільярд
Д Прип'ять, прив'язь, субота, кіло
29. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А зелень, синь, червень, липень
Б явір, ясен, яма, ягвар
В політ, юнь, рама, жаба
Г ясний, яскравий, зелений, синій
Д валіза, галуззя, узбіччя, обличчя
30. Кількість букв відповідає кількості звуків в усіх словах рядка
А бар'єр, щепка, свічка, галявина
Б реп'ях, праця, лебідь, робота
В Рим, льотчик, крем'ях, глобальний
Г синь, яв, гедзь, ганок
Д Мольєр, сором, стрибок, приятель
31. Буква **в** позначає звук [в] в усіх словах рядка
А велетень, назва, хвиля, вогник
Б вісім, лежав, повість, веснянка
В пів'яблука, відро, читав, Київ
Г вечєря, здоров'я, Відень, свій
Д Шевченко, навчання, виступ, світлиця

32. Буква **в** позначає звук [в'] в усіх словах рядка
 А відповідь, мовчати, сивина, зав'язь А
 Б вірність, відліт, вітер, освіта Б
 В південь, довір'я, вірш, в'янути В
 Г дерев'яний, двісті, брова, вовк Г
 Д обов'язок, в'юн, в'юк, відділ Д
33. Буква **ц** позначає звук [ц] в усіх словах рядка
 А цукерка, ціль, ціан, Цицерон А
 Б дочці, цілина, цикати, цифра Б
 В цикламен, цілий, соціологія, цятка В
 Г рушниця, цегла, ціна, цирк Г
 Д серце, цар, цоколь, цокати Д
34. Буква **ц** позначає звук [ц'] в усіх словах рядка
 А дрібниця, революція, цвях¹, кінець А
 Б внучці, гуцул, чернець, цвіркун Б
 В комірець, гліцерин, цинковка, левиця В
 Г церква, качці, місце, гаманець Г
 Д цемент, цікавий, знавець, двадцять Д
35. Буква **с** позначає звук [с] в усіх словах рядка
 А світло, пісня, бабуся, сміливий А
 Б безсмертний, злість, сіль, схід Б
 В струмок, сон, схопити, слово В
 Г писати, сік, стати, сторінка Г
 Д сіль, місяць, сорока, принісши Д
36. Буква **с** позначає звук [с'] в усіх словах рядка
 А грається, волосся, просьба, сімейство А
 Б сірка, розрісся, друкуєшся, сорока Б
 В снігур, вісню, спасіння, розказати В
 Г сімсот, пісня, сяйво, сім'я Г
 Д ламається, одягаєшся, сін, розкласти Д
37. Звук [ш] є в усіх словах рядка
 А шишка, щогла, піддашся, плащ А
 Б щєбінь, тиша, щєсть, пригорща Б
 В борошно, зшити, затишся, щєня В
 Г кошик, шифр, шкода, дощ² Г
 Д шістсот, конюшина, щоки, безшумний Д
38. Звук [ш'] є в усіх словах рядка
 А горщик, щогла, лестоці, шелест А
 Б туш, ліщина, юшка, шлюб Б
 В щітка, кошти, черешня, хитріші В
 Г вишня, хороші, аркуш, хаці Г
 Д шістнадцять, товариші, меншість, холоші Д

¹ У слові *цвях* звук [ц] уподібнюється пом'якшеному [в'] і стає м'яким: [ц'в'ах].

² У слові *дощ* буква **щ** позначає два звуки [шч]: [дошч].

39. Звук [ч] є в усіх словах рядка
А чинара, річний, чільний, харчі
Б щелепа, чадо, щур, чай
В черга, чіпкий, щодня, чорногуз
Г дощ, чіткий, чоботи, проща
Д лящ, чорнило, час, чіпси

А
Б
В
Г
Д

40. Звук [ч'] є в усіх словах рядка
А прощання, алича, чіпок, покруч
Б щастя, очільник, хрущ, чийсь
В щілина, чіткий, чіплятися, щітка
Г кричати, чкурнути, чіпляння, ручай
Д площа, щільний, ручний, корчі

А
Б
В
Г
Д

М'які та тверді приголосні*

41. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
А сяють, пісня¹, сіллу, місяць
Б льон, любов, сузір'я, степ
В яма, шпак, ялина, військо
Г грюкати, боротьба, дзьоб, серпень
Д щедрий, юрба, полум'я, в'юн

А
Б
В
Г
Д

42. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
А гуща, вершина, лекція, воля
Б рілля, бійня, лють, лінь
В священний, кидають, обличчя, ряска
Г ранок, ягня, клієнт, шерсть
Д сніг, бульйон, пір'я, тьмянний

А
Б
В
Г
Д

43. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
А угіддя, культура, джміль, пюре
Б рясно, боєць, зерно, опеньок
В тінню, арія, збіжжя, няня
Г подвиг, зв'язок, кур'єр, вулкан
Д Японія, дощ, буряк, м'ягь

А
Б
В
Г
Д

44. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
А священник, військо, колосся, голубінь
Б мряка, уявлення, ніж, Ялта
В святковий, ніченька, зустріч
Г Львів, ніжність, досьє, вирощують
Д сірість, юність, мідь, кількість

А
Б
В
Г
Д

45. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
А дзенькіт, джем, ячмінь, кутя
Б фільтр, вінок, хід, свято
В юшка, партія, долоня, ювелір
Г зілля, кінь, лінія, сіль
Д ряд, клієнт, юрта, полум'я

А
Б
В
Г
Д

¹ У слові *пісня* звук [с] уподібнюється м'якому [ш] і стає м'яким: [п'іс'н'а].

46. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
 А людськість¹, цяця, люляє, Ляля А
 Б доля, студент, країна, яблуко Б
 В тополя, рядно, земля, оцінка В
 Г дзеркало охорона, суддя, полька Г
 Д лялька, палець, колосок, фініш Д
47. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
 А нюх, їхати, дерево, людство А
 Б думка, юрба, пюре, садити Б
 В (у) лісі, унція, місяць, осінне В
 Г здоров'я, мужність, бюст, ранок Г
 Д меню, підгір'я, лозунг, елот Д
48. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
 А Різдво, листя, доміно, білка А
 Б Нюся, місія, лілія, лле Б
 В сльоза, м'який, горіх, співак В
 Г вечеря, кузня, ювілей, гопак Г
 Д пшениця, молитва, буква, батько Д
49. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
 А кутя, сторіччя, пальці, в'юн А
 Б Дюма, Гюго, Бальзак, Стендаль Б
 В будівля, ребус, публіка, сусід В
 Г струмок, синій, рюмсати, буря Г
 Д Ілля, людяність, няньо, ллеться Д
50. В усіх словах приголосні лише м'які (пом'якшені) в рядку
 А дідусь, річка, вбрання, б'ється А
 Б полюс, будівля прем'єра, юнкер Б
 В міль, угіддя, (в) тіні, сміття В
 Г льоля, рум'янець, ягода, вугілля Г
 Д напруга, суфле, батон, п'єдестал Д
51. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
 А буква, товар, небо, доктор А
 Б купівля, губа, віддаль, в'юн Б
 В вухо, мотуззя, верблюду, роман В
 Г наголос, море, ядро, рушниця Г
 Д автобус, етап, торішній, речення Д
52. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
 А юшка, кавун, зігріти, ювілей А
 Б крайній, поезія, матриця, юність Б
 В глибина, кукурудза, дерево, сегмент В
 Г математика, п'єса, лілія, іменник Г
 Д бабуся, душа, сторонній, сусід Д

¹ У слові *людськість* відбувається уподібнення приголосних: [л'у́ дз'к'іс'т'], тому всі приголосні м'які й пом'якшені.

53. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
А узбережжя, солом'яний, блюдо, нюх
Б синє, успіх, рядно, річка
В акваріум, економіка, ім'я, місяць
Г ескадра, борода, конкурс, груша
Д луг, дзига, елегія, формація
54. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
А Європа, дупло, здоров'я, Тернопіль
Б жук, забава, ідеал, заклад
В вага, гусеня, вересень, метеор
Г веселка, горобець, липень, засць
Д пюре, доля, кар'єра, чемпіон
55. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
А еретик, зранку, коліно, екзотика
Б житній, ескіз, новела, полюс
В гобелен, порада, зозуля, січень
Г порожній, лебідь, з'єднання, рельєф
Д напруга, етнос, спека, депо
56. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
А голос, довжина, фасон, етап
Б сторонній, префікс, баскетбол, літопис
В В'єтнам, четвірка, зображення, булка
Г смерть, суфікс, шість, дружній
Д фізкультура, соловей, уряд, цукор
57. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
А юстиція, еталон, прем'єр, майдан
Б момент, дуга, епос, намет
В біографія, робота, гуля, Дунай
Г блищати, голова, вуж, будівля
Д родина, селянин, ллється, мрія
58. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
А люлька, юнга, Україна, юність
Б волосся, зуб, бабка, лука
В свято, яблуна, пачка, акула
Г козак, сюжет, питання, гуляння
Д куртка, муха, гума, удача
59. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
А Європа, рух, ад'ютант, ліс
Б купець, колосся, будівля, кульбаба
В дудар, душа, турок, лютий
Г поле, степ, корова, щука
Д полуниця, капітан, бюджет, дівчина
60. В усіх словах приголосні лише тверді в рядку
А радіо, вечір, подорожній, пенальті
Б Єгипет, зелень, п'явка, Сімферополь
В зранку, землетрус, стопа, кордон
Г напруження, ціна, цукор, нерв
Д Гімалаї, деталь, Львів, дужка

Дзвінки та глухі приголосні*

61. В усіх словах приголосні лише дзвінки в рядку
А борона, доля, жолудь, дід¹ А
Б кошик, стремено, казка, грім Б
В горобина, щастя, линути, плин В
Г жаба, слово, кошик, листя Г
Д цвях, ніготь, життя, фарба Д
62. В усіх словах приголосні лише дзвінки в рядку
А брязкіт, корова, грім, береза А
Б домра, зозуля, лебідь, ліра Б
В м'яч, парта, метро, дощ В
Г ландо, перо, гніт, ярмо Г
Д межа, дорога, ніч, сосна Д
63. В усіх словах приголосні лише дзвінки в рядку
А цирк, кущ, плащ, голос А
Б вітер, сон, листя, суша Б
В явір, жолудь, ягода, береза В
Г зірка, мова, холод, кістка Г
Д пісок, місто, школа, сестра Д
64. В усіх словах приголосні лише дзвінки в рядку
А осінь, книжка, кожух, легше А
Б зсув, попіл, горіх, курага Б
В воля, спокій, осока, театр В
Г земля, медаль, родина, зима Г
Д абетка, сніг, дочка, брат Д
65. В усіх словах приголосні лише дзвінки в рядку
А колос, колиска, крик, скріпка А
Б новина, вересень, колір, буква Б
В слово, лікар, посох, швачка В
Г клуня, мандри, хата, коріт Г
Д нога, баян, берег², радіо Д
66. В усіх словах приголосні лише дзвінки в рядку
А верес, ренет, ракурс, пташка А
Б стать, темнота, повіка, їжак Б
В рядно, хутро, тканина, сир В
Г ствол, леміш, роман, знання Г
Д Різдво, зілля, діброва, залізо Д
67. В усіх словах приголосні лише дзвінки в рядку
А град, буря, дім, маляр А
Б клумба, поле, свисток, скирта Б
В плащ, річка, вітер, совість В
Г дзига, свердло, криза, схід Г
Д груша, мавпа, розмова, правило Д

¹ У слові *дід* кінцевий дзвінкий [д] не оглушується: [д'ід].

² У слові *берег* кінцевий дзвінкий г не оглушується: [бере "г].

ПЕРЕДМОВА 3

УКРАЇНСЬКА МОВА. ТЕОРІЯ ТА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ 4

ФОНЕТИКА. ГРАФІКА. ОРФОЕПІЯ. ОРФОГРАФІЯ

§ 1. Фонетика*. Голосні й приголосні звуки*. Приголосні тверді і м'які, дзвінки й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв*. Звукове значення букв *я, ю, є, ї, щ**. Орфоепія 4

§ 2. Наголос ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 3. Основні випадки уподібнення приголосних звуків ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 4. Спрощення груп приголосних ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 5. Чергування *у – в, і – й* ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 6. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [*e*], [*u*], [*o*], в коренях слів **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 7. Сполучення *ьо, йо* ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 8. Правила вживання м'якого знака ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 9. Правила вживання апострофа ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 10. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 11. Чергування голосних звуків ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 12. Правопис префіксів ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 13. Правопис суфіксів ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 14. Найпоширеніші випадки чергування приголосних звуків ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 15. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 16. Написання слів іншомовного походження ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 17. Основні правила переносу слів ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 18. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів **Ошибка! Закладка не определена.**

ЛЕКСИКА. ФРАЗЕОЛОГІЯ

§ 19. Лексичне значення слова ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 20. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 21. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Пароніми ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 22. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 23. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 24. Застарілі й нові слова (неологізми) ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 25. Нейтральна й емоційно забарвлена лексика ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 26. Поняття про фразеологізми ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

БУДОВА СЛОВА. СЛОВОТВІР

§ 27. Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 28. Словотвір ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

МОРФОЛОГІЯ

§ 29. Морфологія. Іменник ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 30. Прикметник як частина мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 31. Числівник як частина мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 32. Займенник як частина мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 33. Дієслово як частина мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 34. Дієприкметник як особлива форма дієслова ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 35. Дієприслівник як особлива форма дієслова ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 36. Прислівник як частина мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 37. Прийменник як службова частина мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 38. Сполучник як службова частина мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 39. Частка як службова частина мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 40. Правопис службових частин мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

§ 41. Вигук як частина мови ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

СИНТАКСИС. ПУНКТУАЦІЯ

- § 42. Синтаксис. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 43. Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речень. Порядок слів у реченні ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 44. Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Зв'язок підмета з присудком..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 45. Тире між підметом і присудком* ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 46. Другорядні члени речення ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 47. Порівняльний зворот ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 48. Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 49. Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами. **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 50. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами .... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 51. Речення зі звертанням..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 52. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 53. Речення з відокремленими членами..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 54. Складне речення. Типи складних речень за способом зв'язку їх частин **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 55. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення. Складносурядне речення **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 56. Складнопідрядне речення, його будова. Головна і підрядна частини. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку в складнопідрядному реченні. Основні види складнопідрядних речень..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 57. Складнопідрядне речення з кількома підрядними, розділові знаки в них **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 58. Безсполучникове складне речення ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 59. Складне речення з різними типами зв'язку ..... **Ошибка! Закладка не определена.**
- § 60. Способи відтворення чужого мовлення..... **Ошибка! Закладка не определена.**

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ

- § 61. Поняття про культуру мовлення..... **Ошибка! Закладка не определена.**

СТИЛІСТИКА. РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

- § 62. Стилї мовлення, їх основні ознаки, функції. Спілкування та мовлення. Поняття про текст **Ошибка! Закладка не определена.**

ВЛАСНЕ ВИСЛОВЛЕННЯ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Зразки власних висловлень ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Завдання та відповіді до сертифікаційної роботи з української мови 2017 року **Ошибка! Закладка не определена.**

Варіанти у форматі ЗНО **536**

Відповіді до тестових завдань **552**

Використана література ..... **Ошибка! Закладка не определена.**

Навчальне видання

Білецька Олена Іванівна

УКРАЇНСЬКА МОВА

Комплексна підготовка до ЗНО та ДПА

За чинною програмою

Редактор *Оксана Давидова*
Дизайнер обкладинки *Віталій Нехай*

www.znovbooks.com.ua

Виготовлено згідно із СОУ 22.2-02477019-07:2012

Формат 60x84/8. 65,31 ум. др. арк. 29,90 обл.-вид. арк. Тираж 5000. Замовлення №17-512.

Видавець і виготовлювач Редакція газети «Підручники і посібники».
46000, м. Тернопіль, вул. Поліська, 6а. Тел.: (0352) 43-15-15; 43-10-21.
Збут: zbut@pp-books.com.ua Редакція: red@pp-books.com.ua
Виробництво: print@pp-books.com.ua
www.pp-books.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 4678 від 21.01.2014 р.

Книга-поштою: а/с 376, Тернопіль, 46011.

Тел.: (0352) 42-43-76; 097-50-35-376
post@pp-books.com.ua